

ELINKEINOELÄMÄ MENETTÄMÄSSÄ MERKITTÄVÄN OSAN KOULUTUKSESTAAN?

Elinkeinoelämän oppilaitokset ovat työelämän kehittäjiä ja osaamisen uudistajia.

Elinkeinoelämän oppilaitokset ovat syntyneet vastauksena työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin tuottamaa työelämän tarvitsemaa koulutusta joustavasti ja laadukkaasti. Näiden noin 30 aikuiskoulutukseen erikoistuneen oppilaitoksen toiminnassa tiivis sidos työelämään on ollut aina olemassa. Maantieteellisen kattavuutensa lisäksi ELO on sekä opiskelijamäärällä että toimialakattavuudella mitattuna merkittävä toimija aikuiskoulutuksen kentällä.

Tiiviissä yhteistyössä toimivat ELO:n oppilaitokset tuottavat tulevaisuudessa tarvittavaa osaamista ja samalla kehittävät toimialaa yhteistyössä taustayhteisöjensä kanssa. Työelämälähtöinen osaamisen kehittäminen perustuu pitkäaikaiseen ja syvälliseen yhdessä tekemiseen asiakasyritysten kanssa sekä työelämän käytäntöjen ja pelisääntöjen osaamiseen.

Elinkeinoelämän oppilaitosten tehtävänä on varmistaa, että työelämässä toimivilla on mahdollisuus hakeutua tehokkaasti toteutettuun ja räätälöityyn koulutukseen ja tutkinnon suorittamiseen. Samalla varmistetaan ammattitaitoisen työvoiman saanti yrityksille sekä kouluttamalla ammattiin että erityisesti uudistamalla työuran aikaista osaamista ja kouluttamalla uran vaihtajia uusiin ammatteihin. Oppilaitokset ovat erikoistuneet aikuiskoulutukseen, joten merkittävä osa koulutuksen vaikuttavuudesta kohdistuu opiskelijoiden työuran keski- ja loppuvaiheeseen. Ajantasainen osaaminen lisää yksilön hallinnan tunnetta ja kilpailukykyä työmarkkinoilla edistäen samalla sekä työhyvinvointia, tuottavuutta että työuran pituutta.

Uudistuksilla laatua ja tehokkuutta?

Hallitus on rakennepoliittisessa ohjelmassaan päättänyt uudistaa ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmää vuoden 2015 alusta lähtien. Tavoitteena on luoda selkeä ja yhtenäinen rahoitusjärjestelmä. Rahoitus määräytyy jatkossa pääasiassa tutkintojen ja tutkinnon osien sekä opintoprosessin laadun ja tehokkuuden perusteella. Rahoitusuudistuksen tuloksena oppiajat lyhenevät, kun maksuperusteena ovat suoritteet ja tulokset. Aikataulu muutokselle on todella tiukka: haasteeksi nousee ennen kaikkea tutkintojen ja valmistavan koulutuksen laadun ylläpitäminen ja kehittäminen sekä tarjonnan monipuolisuudesta huolehtiminen pitkällä tähtäimellä.

Rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti uudistetaan samanaikaisesti myös koulutuksen järjestäjien verkkoa tiivistämällä sitä olennaisesti. Sekä rahoitusuudistus että järjestäjäverkon rakenteellinen uudistaminen näyttävät suosivan suuria monialaisia koulutuksenjärjestäjiä. Keskeiseksi kysymykseksi työelämän ja työnantajien kannalta nousee se, pysyykö koulutuksen tarjonta mukana tässä vauhdissa? Miten käy pienempien alojen erikoistuneet koulutustarjonnan ja miten ylipäätään voidaan varmistua työelämän tarvitseman koulutuksen keskeytyksettömästä tarjonnasta tässä murroksessa?

Toisen asteen kehittämistoimilla pyritään saamaan aikaan 260 miljoonan euron säästöt vuoteen 2017 mennessä. Rahoitus määräytyy jatkossa laskennallisen perusteella eikä ole korvamerkitty tiettyyn käyttötarkoitukseen – onko tässä vaara, että rahat ohjautuvat koulutuksen järjestäjän kautta pääsääntöisesti nuorisokoulutukseen ja aikuiskoulutuksen asema on tätä kautta uhattuna?

Rahoitusuudistuksen yhteydessä tutkintoon johtamattoman koulutuksen julkisesta rahoittamisesta luovutaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että painopiste muuttuu osaamisen kehittämisen tukemisesta virallisiin tutkintoihin. Tutkintojen lisäksi elinkeinoelämän oppilaitokset järjestävät laajasti toimialan ja alueen

kannalta elintärkeää koulutusta. Tutkinnon omaisten ns. työelämän tutkintojen avulla varmistetaan toimialan ja yritysten tarvitseman osaamisen tuottaminen ja juuri näihin koulutuksiin säästöt kohdistuisivat. Työelämän tutkinnot ovat nopea tapa uudistaa osaamista ja usein välttämätön alalla työskentelyn edellytys. Ne ovat virallisia tutkintoja pienempiä kokonaisuuksia, jotka yksilön osaamisen lisäksi vaikuttavat myös toimialojen laadun kehittymiseen. Toimialalla vakiintuneet tutkintojen omaiset koulutukset perustuvat pitkälti lainsäädäntöön (suorasti tai välillisesti) tai alan sopimuksiin, pätevyysvaatimuksiin ja yhteiskunnallisesti merkittäviin tavoitteisiin. Tutkintojen tuottama ammattitaito pätee koko toimialalla ja elinkeinoelämässä laajemminkin, ne voivat toimia myös alanvaihtajien uuteen ammattiin pätevyitymisen reittinä.

Kansallisen kilpailukyvyyn näkökulmasta huolenaiheena on se, keskittyvätkö tulevaisuudessa kaikki koulutuksen järjestäjät tuottamaan maksimimäärän tutkintoja ja tarvittavan osaamisen kehittäminen jää lapsipuolen asemaan.

Läpivientikykyä ja työelämän toimintamalleja

Elinkeinoelämän oppilaitokset toimivat tulkkeina koulutuksen ja työelämän välillä ja ovat osa aktiivista ennakointiverkostoa. Toimintamalli on hioutunut yhteen työelämän toimintamallien kanssa. Osaamisen kehittämisen tarpeet ja koulutusohjelmien sisällöt johtuvat tulevaisuudessa tarvittavasta osaamisesta ja yritysten kehittämisen kohteista. Osaamisen kehittämistä suunnitellaan suhteessa aikaisempaan osaamiseen – katsotaan yhdessä mitä osataan jo nyt ja koulutetaan vain sitä, mitä ei vielä osata. Oppimisen ja oman työn kehittämisen onnistuneen yhdistämisen kautta koulutus on tehokasta myös kustannusten osalta kaikille osapuolille.

Kouluttajat omaavat vahvan käytännön työkokemuksen ja ammattiosaamisen, joten pedagogisen osaamisen lisäksi he ovat ajan hermolla toimialan kehityksestä ja työnteon tavoista. Koulutusten laatua seurataan jatkuvasti mm. ohjausryhmätyöskentelyn avulla ja vaikuttavuutta mitataan yksikön osaamisen kehittymisen ja työorganisaatiossa näkyvien tulosten kautta. Rahoitusuudistuksen yhteydessä esitetään, että opiskelija- ja työelämäpalaute otetaan jatkossa mukaan yhdeksi vaikuttavuuden arviointikriteeriksi. Tässä elinkeinoelämän oppilaitokset ovat vahvoilla, sillä koulutusprosessien läpivientikyky, tehokkuus ja tuloksellisuus ovat keskeisinä toiminnan peruspilareina jo nyt. ELO:n oppilaitokset on rakennettu niin, että ne kooltaan ja organisoitumiseltaan tukevat tavoitetta joustavasta ja työelämän muutoksiin ja tarpeisiin vastaavasta koulutuksen järjestämisestä.

Vaarana on, että mikäli vakiintuneet työelämäsuhteet omaavat ja kiinteässä yhteistyössä toimivien elinkeinoelämän oppilaitosten toimintaedellytyksen katoavat, elinkeinoelämällä ei ole enää tarpeeksi mahdollisuuksia ja valinnanvaraa saada haluamaansa koulutusta. Erilaisia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä tarvitaan, sillä positiivisen kilpailun kautta ylläpidetään myös laatua eikä yksikään järjestäjä voi jättää kehittämättä toimintaansa.

Elinkeinoelämän oppilaitokset ELO ry:n hallitus

Hanne Paila

hallituksen puheenjohtaja

Jaana Lehto

toiminnanjohtaja